

آیین دادرسی مدنی

حقوق و تکالیف اصحاب دعوا در دادرسی مدنی بر مبنای تشکیل
جلسات دادرسی با تأکید بر جلسه اول دادرسی
«مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و فرانسه»

مؤلف:

کامل حمید

چاپ اول:

تابستان ۱۳۹۸

سرشناسه	: حمید، کامل، ۱۳۶۳-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc. قوانین و احکام France.Laws,etc
عنوان و نام پدیدآور	: آیین دادرسی مدنی: حقوق و تکالیف اصحاب دعوا در دادرسی مدنی بر مبنای... / مؤلف کامل حمید.
مشخصات نشر	: اهواز: انتشارات علوم و فنون پزشکی اهواز، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ق، ۲۵۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۲۳-۹۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتاب نامه: ص. ۲۵۴ - ۲۶۶.
موضوع	: آیین دادرسی مدنی -- ایران
موضوع	: Civil procedure -- Iran
موضوع	: آیین دادرسی مدنی -- فرانسه
موضوع	: Civil procedure -- France
موضوع	: حقوق تطبیقی
موضوع	: Comparative law
موضوع	: دعا -- ایران
موضوع	: -- Iran Actions and defenses
موضوع	: دعا -- فرانسه
موضوع	: Actions and defenses -- France
رده بندی کنگره	: ۳۴۷/۵
رده بندی دیویی	: ۵۸۵.۴۰۴
شماره کتابشناسی ملی	

آیین دادرسی مدنی

کامل حمید

ناشر: انتشارات علوم و فنون پزشکی اهواز

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

اخطار

هرگونه چاپ و تکثیر (اعم از: زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری، تهیه CD) از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی از مؤلف ممنوع است. متخلفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

مرکز نشر و پخش: اهواز- امانیه- خیابان سقراط غربی جنب مجتمع تصادفات دادگستری- کوچه خاکسار- پلاک ۱۲۰

تلفن تماس: ۰۶۱-۳۳۳۶۲۸۹۳-۳۳۳۳۳۸۶۵. دورنگار: ۰۶۱-۳۳۳۶۴۵۶۸

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۱۵
دیباچه (مقدمه)	۱۷
شرح موضوع کتاب	۲۵
 فصل اول: مفاهیم و مبانی حقوقی دادرسی مدنی در ایران و فرانسه	
مبحث اول: مفاهیم	۳۹
گفتار اول: آیین دادرسی مدنی	۳۸
بند اول: تعریف آیین دادرسی مدنی در حقوق ایران	۴۱
الف: تعریف لغوی و عامیانه	۴۱
ب: تعریف اصطلاحی و قانونی	۴۲
بند دوم: تعریف آیین دادرسی مدنی در حقوق فرانسه	۴۴
گفتار دوم: خواهان و خوانده در دادرسی مدنی	۴۵
بند اول: حقوق ایران	۴۶
الف: تعریف خواهان	۴۷
ب: تعریف خوانده	۵۰
بند دوم: حقوق فرانسه	۵۳
گفتار سوم: حق و تکلیف در دادرسی مدنی	۵۴
بند اول: حقوق ایران	۵۴
الف: حق در لغت و اصطلاح	۵۴
۱- حق در لغت	۵۵
۲- حق در اصطلاح	۵۵
ب: تکلیف در لغت و اصطلاح	۵۶
۱- تکلیف در لغت	۵۶
۲- تکلیف در اصطلاح	۵۶

۵۸	 بند دوم: حقوق فرانسه
۵۸	 گفتار چهارم: اقسام دادرسی مدنی
۵۹	 بند اول: حقوق ایران
۵۹	 الف: دادرسی عادی و اختصاری
۵۹	 ۱- دادرسی عادی
۶۲	 ۲- دادرسی اختصاری
۶۵	 ب: دادرسی فوری
۶۸	 پ: دادرسی بدون تشریفات و با تشریفات خاص
۶۸	 ۱- دادرسی بدون تشریفات خاص
۷۲	 ۲- دادرسی با تشریفات خاص
۷۳	 بند دوم: حقوق فرانسه
۷۵	 مبحث دوم: تشکیل جلسات دادرسی
۷۵	 گفتار اول: تعیین و تشکیل جلسه دادرسی
۷۵	 بند اول: تقدیم و ارجاع دادخواست
۷۷	 بند دوم: جلسه دادرسی
۷۸	 الف: مفهوم جلسه دادرسی
۷۸	 ب: اقسام جلسه دادرسی
۷۹	 ۱- جلسه دادرسی عادی
۷۹	 ۲- جلسه دادرسی خارج از نوبت
۸۲	 پ: اصطلاحات و مفاهیم مشابه
۸۲	 ۱- وقت فوق العاده
۸۳	 ۲- جلسه دادگاه
۸۵	 ۳- جلسه رسیدگی
۸۶	 ۴- جلسه اداری
۸۸	 ۵- وقت احتیاطی (نظارت)
۹۰	 بند سوم: تشریفات تعیین و تشکیل جلسه دادرسی و جریان آن
۹۰	 الف: تشریفات تعیین جلسه دادرسی

- ۱- آثار دستور تعیین وقت دادرسی ۹۱
- ۲- تعیین زمان و مکان جلسه دادرسی ۹۳
- ۱-۲- تعیین زمان جلسه ۹۳
- ۱-۱-۲- رعایت نوبت ۹۴
- ۲-۱-۲- رعایت فاصله روز ابلاغ و روز جلسه ۹۶
- ۳-۱-۲- رعایت اوقات اداری ۹۷
- ۲-۲- تعیین مکان جلسه ۹۹
- ۳- ابلاغ جلسه دادرسی ۱۰۰
- ب: تشریفات تشکیل جلسه دادرسی ۱۰۱
- ۱- فراهم بودن ملاحظات خدمات رسیدگی ۱۰۲
- ۱-۱- حضور متصدی دادگاه ۱۰۲
- ۲-۱- کامل بودن دادخواست ۱۰۲
- ۳-۱- حضور وکلای اصحاب دعوا و احراز ابلاغ صحیح وقت ۱۰۴
- ۴-۱- احراز فاصله زمانی مقرر بین ابلاغ وقت و روز جلسه دادرسی ۱۰۵
- ۲- علنی بودن جلسه دادرسی ۱۰۵
- ۳- رعایت نظم در جلسه دادرسی ۱۰۶
- پ: جریان جلسه دادرسی ۱۰۷
- ۱- شروع جلسه دادرسی ۱۰۸
- ۲- تنظیم صورت جلسه دادرسی ۱۰۹
- ۳- حضور اصحاب دعوا و وکلا در جلسه دادرسی ۱۱۱
- ۴- پایان جلسه دادرسی ۱۱۲

فصل دوم: حقوق و تکالیف اصحاب دعوا در جلسات دادرسی و آثار مترتب بر آن در ایران و فرانسه

- مبحث اول: حقوق و تکالیف اصحاب دعوا در اولین جلسه دادرسی ۱۱۷
- گفتار اول: معیار اولین جلسه دادرسی ۱۱۷
- بند اول: توصیف حقوقی اولین جلسه دادرسی و چگونگی تشخیص آن ۱۲۱

الف: توصیف حقوقی اولین جلسه دادرسی و اوصاف زمانی آن	۱۲۱
۱- توصیف حقوقی اولین جلسه	۱۲۱
۲- اوصاف زمانی اولین جلسه دادرسی	۱۲۷
بند دوم: چگونگی تشخیص اولین جلسه دادرسی در دعاوی مختلف	۱۲۹
الف: دعاوی اصلی	۱۳۰
ب: دعاوی فرعی (تبعی)	۱۳۱
۱- دعاوی ورود شخص ثالث	۱۳۱
۲- جلب شخص ثالث	۱۳۲
۳- دعاوی متقابل	۱۳۳
گفتار دوم: تشخیص و تعیین جلسه اول دادرسی در موارد تجدید جلسه	۱۳۴
بند اول: تجدید جلسه اصطلاحات مشابه	۱۳۵
الف: تجدید جلسه	۱۳۵
ب: اصطلاحات مشابه	۱۳۶
بند دوم: تشخیص جلسه اول در موارد تجدید جلسه دادرسی	۱۳۷
الف: انقضاء مدت تعیین شده برای رسیدگی به ادعای ایل و اظهارات طرفین دعوا	۱۳۷
ب: لزوم اخذ توضیح از خواهان	۱۳۷
پ: استناد طرفین دعوا به پرونده‌های قضایی	۱۳۸
ت: استناد به اسناد خارج از دعوا	۱۳۹
ث: استناد به گواهی گواهان	۱۴۰
ج: لزوم رسیدگی به ادعای جعل سند و اصالت آن	۱۳۷
چ: ورود ثالث	۱۴۱
ح: ارائه اسناد جدید	۱۴۲
خ: تراضی طرفین در تأخیر جلسه	۱۴۴
د: دعوی تقابل (متقابل)	۱۴۵
ذ: تجدید جلسه به علت عذر وکیل	۱۴۵
ر: جهات دیگر تجدید جلسه	۱۴۶
گفتار دوم: حقوق اصحاب دعوا در اولین جلسه دادرسی	۱۵۰

۱۵۰	بند اول: مفاهیم
۱۵۰	الف: مفهوم مقطع دادرسی و تفاوت آن با مرحله
۱۵۳	ب: مفهوم تا پایان اولین جلسه دادرسی
۱۵۴	بند دوم: حقوق خواهان در اولین جلسه دادرسی
۱۵۵	الف: حقوق خواهان تا پایان اولین جلسه دادرسی
۱۵۵	۱- ایرادات
۱۵۶	۲- کاهش یا افزایش خواسته، تغییر درخواست یا نحوه دعوا
۱۵۶	۲-۱- محدود کردن زمان کم کردن خواسته
۱۵۸	۲-۲- افزایش خواسته و آثار آن
۱۵۹	۲-۳- تغییر نحوه دعوا و آثار آن
۱۶۰	۲-۴- تغییر خواسته
۱۶۱	۳- جلب شخص ثالث
۱۶۲	ب: مفهوم تا اولین جلسه دادرسی در حقوق خواهان در آن
۱۶۴	۱- ایرادات
۱۶۴	۲- تعرض به اصالت سند خوانده
۱۶۸	بند سوم: حقوق خوانده در اولین جلسه دادرسی
۱۶۸	الف: حقوق خوانده تا پایان اولین جلسه دادرسی
۱۶۸	۱- ایرادات
۱۶۹	۲- طرح دعوای متقابل
۱۷۰	۳- جلب شخص ثالث
۱۷۲	ب: حقوق خوانده تا اولین جلسه دادرسی
۱۷۲	۱- اعتراض به بهای خواسته
۱۷۳	۲- تعرض به اصالت اسناد خواهان
۱۷۳	گفتار سوم: تکالیف اصحاب دعوا در اولین جلسه دادرسی
۱۷۴	بند اول: تکلیف خواهان به ارائه اصول مستندات و ضمانت اجرای آن
۱۷۶	بند دوم: تکلیف خوانده به ارائه اصول مستندات و ضمانت اجرای آن
۱۷۷	بند سوم: تکلیف اصحاب دعوا در اعلام دعوای مرتبط

۱۷۷		مبحث دوم: آثار مترتب بر جلسات دادرسی
۱۷۷		گفتار اول: حقوق ایران
۱۸۰		بند اول: جلسه دادرسی عادی
۱۸۶		بند دوم: جلسه دادرسی خارج از نوبت
۱۹۰		بند سوم: جلسه دادرسی فوق العاده
۱۹۳		بند چهارم: جلسه دادرسی احتیاطی یا نظارت
۱۹۶		گفتار دوم: حقوق فرانسه
۱۹۷		بند اول: انواع دادرسی در دادگاه شهرستان
۱۹۸		الف: دادرسی فوق عمومی
۱۹۸		۱- مرحله آغاز دعوا
۱۹۸		۱-۱- برگ دادخواست
۱۹۸		۱-۱-۱- اعلام دادگاهی که دادخواست در آن اقامه شده است
۱۹۹		۱-۲- انتخاب وکیل خواهان
۱۹۹		۱-۳- موضوع دادخواست و گزارش سبب موضوعه
۲۰۰		۱-۴- ذکر مهلت حضور در دادگاه و در آن و نتایج حضور در دادگاه
۲۰۰		۱-۵- مندرجات احتمالی
۲۰۱		۱-۶- ذکر مدارکی که دادخواست بر اساس آنها داده شده است
۲۰۱		۱-۲- انتخاب وکیل توسط خوانده
۲۰۲		۱-۳- اشتغال دادگاه
۲۰۲		۲- آماده نمودن پرونده
۲۰۳		۲-۱- نقش اصحاب دعوا
۲۰۳		۲-۱-۱- تنظیم لوایح
۲۰۴		۲-۱-۲- ابلاغ و تسلیم لوایح
۲۰۵		۲-۲- آماده سازی پرونده توسط قاضی تحقیق
۲۰۵		۳- جلسه دفاعیات شفاهی
۲۰۵		۳-۱- شروع مذاکرات جلسه دادرسی
۲۰۶		۳-۲- جریان مذاکرات جلسه دادرسی

- ۳-۲-۱- علنی بودن مذاکرات جلسه دادرسی ۲۰۶
- ۳-۲-۲- سازمان‌دهی مذاکرات جلسه دادرسی ۲۰۷
- ۳-۳- ختم مذاکرات جلسه دادرسی ۲۰۷
- ب: دادرسی‌های اختصاصی ۲۰۸
- ۱- دادرسی‌های اختصاصی در دادگاه ۲۰۸
- ۱-۱- دادرسی‌های که استفاده از آن‌ها مستلزم توافق اصحاب دعوا می‌باشند... ۲۰۹
- ۱-۱-۱- دادرسی بنا به درخواست مشترک ۲۰۹
- ۱-۱-۲- دادرسی در حضور قاضی واحد ۲۰۹
- ۱-۲- دادرسی‌های سرعت داده شده ۲۱۰
- ۱-۲-۱- دادرسی به روز رسیدن ۲۱۰
- ۱-۲-۲- دادرسی از نوع دادگاه ۲۱۱
- ۲- دادرسی‌های اختصاصی در حضور ریاست دادگاه ۲۱۲
- ۱-۲- دادرسی فوری (دستور موقت) ۲۱۲
- ۲-۲- دادرسی بنا به درخواست ۲۱۳
- ۲-۳- دادرسی‌ها در حضور قاضی اجرا ۲۱۳
- ۲-۳-۱- دادرسی یا جلسه عادی ۲۱۵
- ۲-۳-۲- قرارهای بنا به درخواست ۲۱۶
- ۲-۳-۳- مشکلات اجرای جلسه عادی ۲۱۷
- بند دوم: دادرسی‌ها و جلسات مربوط در مراجع قضایی اختصاصی ۲۱۷
- الف: دادرسی در دادگاه بخش ۲۱۸
- ۱- دادرسی یا جلسه عادی ۲۱۹
- ۱-۱- اقدام مقدماتی سازش در نزد مصلح ذات البین ۲۱۹
- ۱-۲- اقدام مقدماتی سازش نزد قاضی ۲۲۰
- ۱-۳- انقطاع مرور زمان ۲۲۱
- ۲- دادرسی یا جلسه توافقی ۲۲۲
- ۳- دادرسی‌های اختصاصی ۲۲۳
- ب: دادرسی در دادگاه تجارت ۲۲۵

پ: دادرسی در شورای حل اختلاف کارگر و کارفرما (شورای مردان بصیر) ۲۲۲

دستاوردها و پیشنهادات..... ۲۲۵

منابع و مأخذ..... ۲۴۵

www.ketab.ir

آیین دادرسی مدنی (Procédure civile) در حقیقت، طریق و روش اجرای شکلی قوانین و ناظر بر حسن اجرای آنهاست؛ بنابراین، برای رسیدن به حقیقت - اگرچه به قوانین ماهوی استناد می‌شود - اما تضمین آنها بی‌شک با آیین دادرسی مدنی است. لذا هرگونه رویکرد به این طریقه و روش (آیین دادرسی مدنی) دارای اهمیت و ضرورت تحقیقاتی فراوان خواهد بود. همچنین که عنوان تحقیق حاضر «انواع جلسات دادرسی ...» حکایت از مهم‌ترین قسمت آیین دادرسی مدنی دارد چراکه بدون تشکیل جلسه یا جلسات دادرسی نمی‌توان فصل خصومت را تجسم نمود. لذا بحث و بررسی این نهاد که به‌واقع دارای آثار و احکام متفاوتی است دارای نوعی ضرورت خاص است.

به‌عنوان نمونه، اگر که اصحاب دعا بتوانند / ندانند حقوق و تکالیف خود را در جلسات دادرسی درک کنند، چگونه می‌توان اجرای صحیح عدالت را فرض نمود؟ ب‌رای همین است که قانون‌گذار اسلامی جهت اجرای هر چه بهتر حقوق اصحاب دعا، بر هر یک از جلسات دادرسی آثار و احکامی متناسب نهاده است؛ بر همین اساس، هر یک از آثار و احکام، خود، نیاز به تحلیل و بررسی دارند. باید خاطرنشان کرد که در حقوق ایران از مجموع مواد مرتبط با جلسات دادرسی - که در مقایسه با قانون آیین دادرسی مدنی فرانسه دارای انسجام و هماهنگی بهتر و بیشتری است - می‌توان سه نوع جلسه دادرسی عادی (مشترک با قانون فرانسه)، ندرج از نوبت (مشترک در قانون فرانسه) و فوق‌العاده (متطبق با دکترین و عرف قضایی فرانسه و نه متن قانون فرانسه) وجود دارد.

لازم به ذکر می‌باشد که در هر دو نظام، نهادی به نام «وقت نظارت یا وقت احتیاطی» (Temps de Supervision ou de Mise en Garde) نیز پیش‌بینی شده است. این تأسیس نمی‌تواند یک نوع از جلسات دادرسی باشد چراکه اصول و قواعد عمومی آیین دادرسی مدنی در آن رعایت نمی‌شود و تا زمانی که این اصول و قواعد عمومی در مقطعی از دادرسی رعایت نگردد، نمی‌توان به آن «مقطع»، «جلسه

دادرسی» به معنای مصطلح اطلاق نمود. در خصوص جلسه دادرسی عادی شاید بحث چندانی وجود ندارد چرا که از بدیهیات رسیدگی قضایی در امور مدنی است لذا جلسات خارج از نوبت (فوری) و فوق‌العاده، نکات بسیار، - بعضاً مبهم و پیچیده - دارند که بررسی و تبیین آن‌ها دارای فواید حقوقی بسیار است. خاطرنشان می‌گردد از حیث آثار حقوقی مترتب بر جلسات دادرسی در حقوق ایران، بر جلسه اول دادرسی - که به نظر می‌رسد از حیث تطابق با حقوق فرانسه، در فرض عادی بودن، تأکید خواهد شد چرا که مطابق قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹، قانون‌گذار اسلامی اکلاً حقرق و تکالیف اصحاب دعوا را در این مقطع از دادرسی تصریح و مقرر نموده است. البته در آیین دادرسی مدنی فرانسه - به نظر می‌رسد - چنین تصریح و تقریری وجود ندارد.